DESPRE LIBERTATEA DE EXPRESIE

Autor: Ilinca Bernea | 24 februarie 2022

1. Libertatea de exprimare este considerată a fi unul dintre fundamentele unei societăți democratice. Totuși, așa cum reiese din contextul politic actual, în care corectitudinea politică este din ce în ce mai răspândită, se pare că însăși mecanismele democrației contribuie la limitarea și îngrădirea acesteia. Este democrația condamnată să fie subminată de propriile principii?

Nu e. Civilizația înseamnă autocenzură, înseamnă discernământ moral și estetic. Nu poți avea o civilizație înfloritoare nici într-un lagăr de concentrare, dar nici într-o democrație populistă, într-o societate haotică, fără verticale, în care toate valorile sunt relative. Libertatea de exprimare nu înseamnă haos sau legea junglei în plan verbal. Democrația are nevoie de civilizație, de repere valorice, de o axiologie ca să fie ea însăși constructivă.

Civilizația nu începe cu „nu știu”, ci, mai exact, cu „mă îndoiesc”. Civilizația are în cea mai mare măsură legătură cu stabilirea și respectarea unor granițe și a unor măsuri. Bunul simț e civilizație interioară. El discerne care este pragul unde trebuie să punem frână în orice inițiem. Sinceritatea desfrânată e mitocănie, chiar și atunci când nu e însoțită de vulgarități sau agresivitate. Civilizația e finețe, e noblețe și eleganță a spiritului, delicatețe. E organic legată de simțul proporțiilor și de decență. E supărător când bunăvoința are o călcătură de elefant. Încercarea unora de a se face utili poate fi necuviincioasă. Dacă antenele sensibilității sunt bruiate, intervențiile sunt lipsite de tact. Sunt mai importante flerul și inspirația de interveni la momentul oportun și în doze homeopate, decât simpla intenție benefică. În cea mai mare măsură, civilizația e o măsură interioară care ne dictează dozele optime din orice. E cea care ne face să apreciem just distanțele, perspectivele, stările celuilalt, e o formă a sensibilității, nu o modalitate de gândire. E simț al adecvării. E valabil și în ce privește dozarea și construirea discursului public. Lipsa adecvării e rigiditate, conformism sau exhibiționism emoțional, deci huliganism. Omul civilizat e un spirit aristotelic, care deține secretul justei măsuri. E întrucâtva mai spontan și mai imaginativ, mai flexibil decât cel care este, cum se zice, „din topor”. Omul civilizat știe cum să își decanteze replicile, gesturile

și actele fără a disimula sau a fi nesincer.

E plin de indivizi instruiți sau trecuți prin bibliotecă și barbari în expresivitate și comportament. Civilizația e legată și de un anumit protocol de abordare a lucrurilor, de doza potrivită, de subtilitate și franchețe, de ambiguitate și dezvăluire, de spontaneitate și rezervă. De asemenea, o inițiere sau o specializare culturală nu sunt suficiente.

Civilizația e artă a comunicării și conviețuirii dusă la rafinament. Ce e democrația fără civilizație?

Non-intruziunea e regula de aur a dialogului social fertil, iar păstrarea unui ton impersonal – a distanței optime schimbului de idei. Cum reacționezi, dacă nu defensiv, atunci când te ciocnești de înclinații dictatoriale la tot pasul?

Unii se exprimă ca și cum ar urla. Cei care au fler psihologic realizează tonul și timbrul vocilor din cum sună frazele. Gândesc ca și cum ar înfige în permanență cuțitul în carne. Nimeni nu se poate purta cu cruzime cu sine și cu delicatețe cu cei din jur.

Autodisciplinarea, calmul, autocontrolul, respectul față de propria ființă sunt premizele conduitei rezonabile. Poate fi rezonabil discursul cuiva care e aproape integral motivat de ranchiună și dorința de răzbunare?

Sigur că nu e cazul ca normele sociale să producă forme acute de refulare. Oamenii, însă, au mai mare nevoie să exprime emoții decât idei, mulți folosesc și cunoașterea ca mijloc de propășire și bunăstare personală, îi interesează „să știe” ca să se simtă mai bine, nu de dragul adevărului nud, nu din pasiune pentru epistemă.

Problema e foarte delicată pentru că, de-a lungul istoriei, au alternat dictaturi mai feroce cu unele mai blânde. Democrația e încă o realitate paralelă, mai mult imaginată și conceptualizată decât manifestă nemijlocit. Dictatura e, de fapt, continuă. Uneori, discursul dominant nu e chiar cel al puterii, sau acela e acoperit de vacarm social, dar puterea e mereu prezentă în fundalul jocului politic. Puterea nici nu știe alt limbaj, în fond. Războiul e continuu, doar că uneori e mai sângeros, alteori e mai rece, uneori e între categorii umane, tabere, alteori între fiecare și fiecare.

Puterea, dacă e ceva mai abilă, le dă oamenilor cu țârâita ce au nevoie. Iar nevoia reală depășește spectrul sintagmei cu „pâinea și circul”. Pâine și circ avem acum și nu e nimeni mulțumit. Mie mi se pare că tocmai libertatea extremă de exprimare a distrus miza comunicării. Exprimăm prea mult, fiecare, simultan. Realitatea virtuală a îngropat cultura scrisă și vorbită într-un vacarm în care fiecare monologhează, în cazul fericit, în fața a doi, trei spectatori. În fiecare bloc din marile orașe e un „geniu” care ar vrea să fie formator de opinie.

Oricât de neplăcut ar suna, cele mai înfloritoare perioade în sens cultural nu s-au

închegat în climatul unor democrații, ci ale unor dictaturi ceva mai discrete – să ne gândim la Viena imperială. Oamenii flămânzesc mai mult după libertate când le lipsește, flâmânzesc mai mult după exprimare când le e interzisă, foamea ascute simțurile și produce înzestrări… Orice fel de foame. Tot ce înseamnă talent și creație, arată Piaget, se dezvoltă pe un fond problematic. O anumită tensiune, un neajuns vital, pun conștiința în mișcare. Cel mai mare dușman al evoluției de orice fel e comoditatea. Perioadele de inerție și stagnare culturală sunt cele în care crește doza de confort și delăsare a majorității.

O cultură puternică este una care filtrează și cerne valori. Cele contemporane doar le dispersează și le diluează până la derută. Mass media și internetul nu produc dialog democratic, ci frustrări și pretenții la nivel endemic. Ele distrug ierarhiile, practic. Nu zic că procesul e neapărat intenționat, dirijat, dar e evident. „Părerismul” e un sindrom nevrotic al libertății de expresie, cea mai larg răspândită iluzie a comunicării.

Întrebarea e ce camuflează această libertate șarjată de a spune oricât, oricum și orice? Ce maschează ea, ce compensează? Oare chiar avem atâta nevoie de verbalizare sau verbalizarea e moneda de consolare, inflaționistă, a unei crize fără precedent a comunicării reale? Ceva mai profunde și mai consistente…

Cum trăim, care sunt nevoile fundamentale?

Nu cumva democrația-simulacru în care suntem prinși ne cultivă, peste necesitățile firești, o apetență pentru politic și pentru o viață publică la rândul său simulată? Își atinge exprimarea țelul sau universul comun, de rețea, dacă e suprasaturată de atâta „cuvântare”? Nu cumva am ajus să vorbim compulsiv, nu cumva această libertate ne-a dus cu exprimarea într-un hău, într-un sindrom de alcoolism verbal? Mai au cuvintele vreo putere, dacă au ajuns să fie părerile ridicate la rang de cunoaștere și cunoașterea veritabilă redusă la statut de părere? Mai are arta vreo putere, dacă orice, sub tutela unei interpretări meșteșugite, poate fi conceptualizat ca obiect de artă? Mai are valoarea estetică a creațiilor vreo putere în fața avalanșei de simulacre ale frumuseții? Faptul că trăim într-o realitate care este în cea mai mare măsură contrafăcută, virtualizată, schimbă mizele, inversează polii realității.

2. În cartea sa, „Despre libertate”, John Stuart Mill susține că libertatea unui individ se oprește acolo unde începe libertatea celuilalt. Același principiu se aplică și libertății de exprimare. Cu toate acestea, într-un context în care indivizii dintr-o societate sunt din ce în ce mai ușor ofensați, cum putem diferenția între ceea ce este realmente ofensator și ceea ce reprezintă doar o reacție subiectivă la o afirmație cu caracter obiectiv?

Eu nu aș pune problema din perspectiva acurateții informației sau obiectivității mesajului. Nici nu contează obiectivitatea, în fond. Omul are dreptul să se exprime public și dacă se înșeală, și dacă tot ce spune e pură ficțiune sau pur subiectiv și dacă greșește, ba chiar și dacă ce afirmă e injust. Problema este care e miza discursului: ce intenții are. Cum e exprimat mesajul. Se spune că „tonul face muzica”. E just. Uneori ofensatoare e doar intenția.

Mario Vargas Llosa are o carte de eseuri, minunată, despre menirea literaturii, numită „Adevărul minciunilor”, în care argumentează că tot ce ține de ficțiunile livrești e o transfigurare a realității trăite, că orice poveste e o fabulație, deci o istorie „ne-adevărată”, ne-întâmplată. Adevărul poate fi însă codificat, textele nu conțin nici ele adevărul, sunt scheme, reprezentări convenționale ale acestuia. Orice formă de expresie are un anumit grad de ficționalitate. Gândirea oricui are filtre subiective, iar ceea ce comunicăm e și impregnat de sugestii sensibile, estetice. Niciun discurs nu poate fi întru totul rațional și nici nu e de dorit. Fapt e că ele conving mai ales prin coloratura sensibilă a expunerii.

Ar trebui trasate niște frontiere, delimitate lucrurile. Din cauza virtualizării masive a comunicării, e greu de spus ce mai e public și ce nu e și, de asemenea, ce poate fi considerat discurs și ce nu. Din punctul meu de vedere, toată dilema acestei „libertăți” se leagă de pierderea sau, în tot cazul, de diluarea granițelor dintre ceea ce înseamnă viață privată și context public, dintre real și virtual.

Pe vremea lui J.S. Mill nu exista internet, nu oricine ajungea să se exprime într-o revistă sau să fie publicat. Ce ajungea la publicul larg era trecut prin niște filtre valorice, oricum. Nu oricine avea acces la tribună, nu oricine putea semna texte de largă circulație. Una e o polemică între doi politicieni sau între doi literați, între doi inși din aceeași breaslă, și alta e o polemică între un inițiat și un neavenit. Acum, oricine are microfonul și orice ignorant se poate simți îndrituit să contrazică un profesionist sau un ins cu studii aprofundate într-un anumit domeniu. Am putea considera chestiunea un fapt democratic, o dezbatere constructivă sau, mai degrabă, sursă de zgomot și prilej de enervare inutilă? Din punctul meu de vedere, dialogurile unui ageamiu ca mine în medicină cu un medic sunt o neobrăzare din partea mea. Nu iese nimic fertil în sensul cunoașterii din faptul că eu am pretenția, nelegitimă, să polemizez cu cineva care chiar se pricepe la medicină. E o falsă polemică, din care nu poate ieși la iveală decât un resentiment reciproc.

De asemenea, întrebarea este ce e discurs public și ce nu e discurs public. Insultele exprimate în văzul tuturor nu sunt tocmai „discurs”. Libertatea exprimării nu trebuie să fie totuna cu libertatea de a spune orice, în orice context public, nu trebuie să ajungă să fie pur exhibiționism verbal. Dacă ne uităm la cum sună comentariile de forum, s-ar zice că trăim într-o mahala în care ura ecranează nu doar dreapta judecată, ci și orice

capacitate de a raționa limpede sau de a controla rațional emisia gândurilor. E doar o exhibare a unor frustrări și stări critice. Mesajul concret al acelor dejecții ale simțirii, transpuse în cuvinte ofensatoare, e doar o înșiruire de urlete, de răgete, de râgâieli și scrâșnet de dinți. Nu e nimic pertinent, coerent sau care să se apropie de noțiunea de dialog social în revărsările de invective, e limpede. Sunt doar interjecții. Furiile incontinente, descătușate arbitrar, nu cred că pot fi considerate discurs public. Nici resentimentele necenzurate. Autocenzura e importantă, disciplinarea propriului discurs. Din punctul meu de vedere, se poate spune orice, dar nu oricum. Trebuie să existe o limită în toate. E atât de mult năduf acumulat în atmosferă, încât textele devin pretexte pentru revărsari resentimentare. Mesajul textual e înnăbușit în intenția de a răni, de a acuza, de a scandaliza. Cred că orice cuvântare publică trebuie supusă unor rigori raționale ca să poată fi considerată discurs, și nu criză de nervi.

Din punctul meu de vedere, unele acțiuni de scandal sunt gratuite și rămân fără consecințe. Anul trecut, doi muzicologi recalcitranți au inițiat o propunere de prohibiție a muzicii lui Beethoven, pe motiv că ar fi compus muzica elitelor. Că prea e un monstru sacru. La un moment dat, circula o glumă despre o mamă, rămasă văduvă, cameristă, însărcinată cu al optulea copil al răposatului.

> „Ce i-ați recomanda să facă? Să îl păstreze sau să facă, totuși, avort? Dacă pledați pentru a doua opțiune, să știți că ea a ales să nască. Al optulea copil al ei a fost Beethoven.”

Monstrul sacru era băiat din popor. Ca și Schubert, care a trăit și murit într-o sărăcie lucie. În rezonanță cu viziunea lui Michel Onfray, spun și eu că e doar o strategie perversă a puterii insinuarea că ar exista o segregare a valorilor culturale în funcție de clase, rase și categorii sociale. Marii clasici sunt universali și oricine le-ar iubi muzica dacă ar avea acces la ea. Nu cumva societatea de consum e direct interesată să producă o cultură de mase, corporatizată, și să o ocultizeze sau să o facă intangibilă pe cea mai rafinată și mai complexă?

Bullyingul din arene și din agora nu cred că poate fi propice consolidării valorilor despre care vorbea J.S. Mill. Care e miza exprimării libere?, trebuie să ne întrebăm. Scandalul? Defularea? Obiecția la adresa celor care se ofensează și în fața unor cugetări echilibrate, argumentate, e că aceia care se simt victime sociale reacționează proiectiv la texte. Psihologii ne spun că nu e cazul să luăm personal nici bună parte dintre manifestările celor cu care trăim împreună, darămite ceea ce spune un necunoscut în agora. Cei care se simt ofensați de un banal eseu care vorbește despre să zicem, genuri, națiuni sau categorii sociale, ar trebui să lucreze asupra propriilor granițe emoționale și capacități de a se detașa pentru a nu mai lua personal și a nu se mai simți vizați de concepțiile oricui. Ideal ar fi să nu se mai rănească nici măcar față de proiecțiile altora asupra lor.

Ofensa e o interpretare emoțională a unui conținut semantic. Percepția acestuia poate fi neutralizată emoțional. Ideal ar fi ca ofensatul să își poată controla reacția sensibilă mai bine sau, pur și simplu, spre binele lui. Problema e foarte complexă, în tot cazul, pentru că mulți se prevalează de această libertate de a spune ce gândesc doar cu intenția de a ofensa. Mulți se plâng de corectitudinea politică pentru că realmente sunt misogini, rasiști, xenofobi. Un banal drum cu taxiul te poate edifica în privința gradului patologic de antisemitism al unora dintre compatrioți, bunăoară. Dacă motivul pentru care unii contemporani blamează „corectitudinea politică” e că vor să urle în continuu că femeile sau evreii sunt dracul gol, atunci e cazul să li se taie microfonul, totuși. Dacă un mesaj nu are nicio valoare intelectuală, morală sau estetică și miza lui e exclusiv ura, cred că poate fi descalificat. Dacă asta e tot ce au de spus, unii, mai bine să nu spună. Dacă nivelul de civilizație interioară, de „demnitate umană” în sens kantian și de înțelegere a realității e atât de precar, de schematic și de rudimentar, cred că e de preferat să existe, nu oficial, ci consensual, la nivel de comunitate, o atitudine de respingere a unor astfel de exprimări.

O cultură cât de cât puternică respinge organic enormitățile și aberațiile. Cu alte cuvinte, dacă spui răutăți, te compromiți, ești ostracizat. Comunitățile tradiționale au discernământ, știu să sancționeaze ideile deviante. Așa cum au un impecabil simț estetic. Nu vezi artă populară „de prost gust” la nici un popor. În culturile ceva mai vechi, în care exista un corpus de valori comune, indivizii recalcitranți erau cumva puși la zidul infamiei de comunitate. Nu e o valoare și o cucerire a libertății de exprimare să vezi cum un grup de huligani insultă public o femeie și nu intervine nimeni.

Presa românească, și mă refer și la televiziuni, a reușit să producă atâta discordie socială prin faptul că a întreținut un spirit de revoltă și scandalizare continuă, pentru că i-a făcut pe oameni să se simtă în continuu ofensați, batjocoriți, folosiți sau exploatați: de autorități, de diverse figuri instituționale, de exponenți ai diverselor puteri. Sigur că e legitim să denunțăm abuzurile și corupția, dar presa cultivă un sentiment de victimitate, pune marea masă a populației într-o postură de victimă neajutorată, iar asta produce un sindrom de indignare cronică care se resimte și în relațiile dintre fiecare și fiecare. În contexte de stradă sau de relație între necunoscuți, oamenii sunt ofensați a priori, nu au pic de curtoazie, sunt suspicioși, ostili, defensivi profilactic. Atmosfera e una tensionată fără o cauză evidentă. Sigur că lucrurile trebuie nuanțate și în ce privește să zicem, „discursul urii”. Problema nu e atât ofensa, cât faptul că te sperii. Mi se mai întâmplă câteodată să aud din gura câte unui necunoscut niște remarci misogine atât de scabroase că mă apucă frica. Granițele dintre gânduri și acte nu sunt chiar așa de ferme. Dacă vezi în orice că femeia este o unealtă a diavolului, ți se poate năzări să te și aperi, agresiv, de „monstru”….

Fapt e că n-a trecut suficient timp de la atrocitățile stalinismului și nazismului, conștiința lumii încă sângerează. Există o teamă că aceste lucruri se pot repeta. E de

reflectat de ce anumite categorii de victime nu au cerut încă daune morale și nu au revendicat nimic. Pare că e mai grav să fii victima cruzimilor colonialiștilor decât un supraviețuitor al gulagului, când e, evident, îngrozitor în ambele cazuri. Mă sperie ideea de „concurs” de victimitate, de ierharhizare a victimității. Dar asta e altă discuție...

3. Pare că apărarea libertății de exprimare devine un proces tot mai dificil, întrucât s-au dezvoltat anumite mecanisme totalitare (cultura anulării, cultura *woke*), care sunt aplicate tocmai de indivizii particulari dintr-o societate în mod benevol, fără a se recurge la aplicarea unor tratamente represive la nivel instituțional. În acest sens, credeți că îngrădirea libertății de exprimare s-ar putea datora unui individualism exacerbat, care este rodul unei societăți care se axează din ce în ce mai mult pe individ, în detrimentul comunității?

Aș zice, în asentimentul lui Jordan Peterson, că e taman pe dos. Că valorile partizanilor mișcărilor mai sus amintite mizează pe subordonarea individului și înzestrărilor individuale unor categorii generice. Că suscită spiritul tribal, dar într-un mod artifical, neorganic. Cei mai sexiști oameni pe care îi cunosc sunt anti-sexiștii pentru că reduc omul viu, real, concret și complex la obsesia lor, nu îi dau șansa să se definească singur, îl definesc ei din perspectivă de gen. Individul, conceput atomizat, ca simplu exponent al unei categorii, nu are nici o valoare ca individ. Când vorbim de individualism, avem de-a face cu un tip de umanism care vizează unicitatea individului. Sigur că nici izolarea într-un „mult prea personal”, într-un inefabil „propriu”, nu e dezirabilă. Nu ne suntem auto-suficienți, oricine spune asta e ori atins de o patologie, ori nesincer. Iar acest „personal” e un nod de rețea al unor influențe multiple.

Problema e că aceste neo-apartenențe categoriale sunt construite artificial. Aici e hiba. Una e diversitatea naturală și alta e cea construită doar prin discurs, simulată. Una e să te naști într-un trib în epoca bronzului sau în junglă și alta e să ridici peșteri în inima civilizației. Am depășit, cred, momentul. Toți avem nevoie să simțim că aparținem unei familii, unui grup, unui trib, unui gen, nu e nimic rău în asta. E rău când tribul nu e trib, ci o regresie infantilă în copilăria umanității, care se manifestă din cauza unei maturizări ratate. Jung spunea că am ajuns, la nivel de conștiință, să nu mai putem evita individualismul, e imperios necesar să ne asumăm cumva singularitatea. Tocmai de aceea nevoia de apartenență la cuplu, la trib, la comunitate e atât de acută. Oscilăm între alienare și dependență maladivă, între o singurătate prin izolare și o singurătate prin sacrificiul libertății și auto-anulare. Nu e simplu nicicum.

Eu, personal, n-am putut simți că trăiesc cu adevărat și că o fac cu sens, decât întruchipând un arhetip, fiind pusă într-un rol, fiind așadar ceva mai mult și mai profund decât doar eu însămi, doar persoană. Mi-e destul de limpede că identificarea arhetipală se produce în psihismul arhaic, de profunzime, în vreme ce identificarea cu un neo-gen

se produce în cortex, prin puterea unor jocuri de idei. Mie nu îmi tihnește să am doar o identitate atât de precară, construită prin interpretare. E ca și cum mi s-ar cere să pretind că un castel din cărți de joc e la fel ca unul din piatră, cu creneluri și turnuri și ziduri de apărare. Tot ce e gestionat doar de logică, de idei, de creierul reflexiv e un simplu joc, nu are consistența trăirilor primordiale.

Sigur că și arhe-genurile și neo-genurile depășesc cadrul propriu-zis al personalității, domeniul eului. Ambele te situează în afara sferei personalului, dar arderile transcendente care se asociază identificării arhetipale sunt suprapersonale, în vreme ce originalitatea mondenă, care te face mai creativ decât simți nevoia, inventându-ți o identitate, e impersonală. În primul caz, unicitatea noastră e fertilizată de forțe sacre, în al doilea este strivită de malaxorul consumerist. În primul caz simți că trăiesc prin tine și strămoșii, că ai de la ei „viață veșnică”, în al doilea caz te simți un angrenaj, mai puțin decât doar persoana ta. E o mișcare socială foarte păguboasă. Ea subminează șansa oamenilor de a mai avea intimități fericite. Nu putem trăi pe deplin decât prin puterea arhetipurilor. Și nu putem fi fericiți dincolo de ele. Rămânem prinși în năvodul unor experiențe pe care nu știm să le procesăm, să le decodificăm, să ni le însușim la nivel profund. În orice experiență împlinitoare e necesar să se implice creierul limbic și subconștientul. Acesta operează cu simboluri și cu un anumit spectru de așteptări care țintește manifestarea unor forța infrapsihice de un anume calibru. Voi spune acum ceva incorect politic. Un tată grijuliu și tandru nu e perceput de copil ca un înlocuitor de mamă. Decodificăm altfel iubirea paternă, atenția tatălui. Și imago-ul feminin și cel matern implică alte așteptări și alte înzestrări. Nu dăm același credit unei femei-general și unui bărbat-dădacă. Sigur că asta se vrea acum – disoluția genurilor.

E suficient ca o singură dată în viață să fi trăit minunea de a te fi simțit arhetipal mamă, femeie, copil, tată, amant, înțelept, mag (și ce mai e pe lista lui Jung) ca să fie limpede că o asemenea trăire îți dă infinit mai multă forță și o legătură cu cosmologia naturală și a lumii decât orice experiență mundană din spectrul celor trăite la nivel de cortex sau dependente de diverse grile de interpretare. Să te simți iubită ca femeie, pentru feminitatea ta, e infinit mai mult decât să te simți iubită ca savantă, creatoare, sportivă, soldată, dar și asta e mai mult decât să simți că ești apreciată doar pentru chestiuni apărute recent pe lume, superflue, efemere, cum ar fi pentru faptul că ești „la modă”, că ai un stil „original”.

Problema neplăcută este că există o mișcare foarte temeinică de conturare și impunere a unor noi stereotipuri. Am citit o oroare de text cu pretenții academice care încerca să dicteze inclusiv ce ar trebui să simtă o femeie „emancipată” în sensul cel mai intim senzorial… Era ceva hidos de strict și fraudulos din punct de vedere medical, pshilogic, de un reducționism brutal. Conflictul e între cei care, ca mine, apără drepturile naturii în condiția umană, apără ce e înnăscut, arhaic, configurat în milioane de ani de evoluție, apără instinctele, dacă pot să spun așa, de cei care par posedați de o furie demolatoare

fără precedent a tot ce e „natură”. Era industrială s-a refocalizat de pe natura înconjurătoare pe cea infrapsihică. S-a mutat în minte, în suflet și în carne.

Sub paravanul unei absolut legitime mișcări de protecție a victimelor abuzurilor sociale și politice, se încearcă o mare mașinație deconstructivistă, care se poate lesne clasifica drept operă de *social engineering*.

Ar mai fi un aspect legat tot de ipocrizia celor care fac poliția gândirii și de excesul de zel al justițiarilor sociali. Când un european alb vine peste un idigen înarmat și îl convertește la credința sau la necredința lui, e operă de conchistador, e colonialism demn de hulă, incontestabil. Când un european alb înghesuie un credincios din propria sa cultură încercând să îl convertească la necredința sa sau la o convingere progresist-deconstructivistă, când îl presează să se lepede de tradițiile lui, se consideră un act firesc, de educație. Cultura cea nouă, impusă cu de-a sila, e tot act de colonialism. Valorile postmoderne impuse cu crize de furie, prin „edict”, se compromit fie și prin faptul că sunt instrumentate dictatorial. Cât scandal fac ideologii progresiști în legătură cu faptul că au fost medievalii europeni creștinați cu de-a sila! Dar faptul că ei demonizează tradițiile și vor cu de-a sila să ne „fertilizeze” vocabularul cu termeni precum cis-gender, non-binar, neutral, ce e? O acțiune nobilă și generoasă?

Orice încercare de colonizare a gândirii și simțirii e un rapt. E limpede. Cum să zic, faptul că ești omul legii nu te ridică mai presus de lege.

Imagine: Unsplash